

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра туристичного та готельно-ресторанного бізнесу

Допущено до захисту

Завідувач кафедри

“ ____ ” _____ 201__ р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 242 «Туризм»

за магістерською програмою професійного спрямування

«Економіка та організація туристичної діяльності»

на тему: «Шляхи удосконалення управління туристичним підприємством на

засадах формування корпоративної культури»

Виконавець:

студентка 68 групи, ФМЕ

Гонцова Владислава Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)/підпис/

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Нездоймінов С.Г.

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

ОДЕСА – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ТУРИСТИЧНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	6
1.1. Сутність корпоративної культури туристичного підприємства.....	6
1.2. Фактори впливу на формування корпоративної культури туристичного підприємства.....	15
1.3. Науково – методичні підходи до формування і розвитку корпоративної культури підприємства.....	25
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТУРИСТИЧНОГО ПІДПРИЄМСТВА ТОВ «СЕЛЕЗНЬОВ ТУР»	33
2.1. Загальна характеристика туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур».....	33
2.2. Аналіз економічної діяльності туристичного підприємства.....	46
2.3. Діагностика зовнішнього середовища підприємства.....	51
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТУРИСТИЧНИМ ПІДПРИЄМСТВОМ ТОВ «СЕЛЕЗНЬОВ ТУР» НА ЗАСАДАХ ФОРМУВАННЯ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ	68
3.1. Визначення пріоритетних напрямів формування корпоративної культури.....	68
3.2. Розробка рекомендацій щодо удосконалення управління туристичним підприємством на підґрунті концепції лідерства	78
3.3. Заходи щодо формування кадрового потенціалу туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур»	85
ВИСНОВКИ	100
Список використаних джерел	102
Додатки	109

ВСТУП

Корпоративна культура є базовим поняттям у сучасному менеджменті, оскільки вона дає можливість досягнення конкурентних переваг та стратегічних цілей. В сучасних умовах, одним із важливих інструментів удосконалення управління туристичним підприємством є формування та розвиток корпоративної культури. В Україні корпоративна культура найчастіше залишається поза увагою керівників туристичних підприємств.

Впровадження та застосування на підприємствах сфери туризму ефективних систем корпоративної культури дозволить удосконалити механізм управління людськими ресурсами підприємства та приймати обґрунтовані управлінські рішення. Проблема формування та розвитку корпоративної культури значна увага приділена у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як К.Камерон та Р.Куїнні, Євтухова Т.І., Легенько Ю.В., Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П., Винничук Р.О., Смолінська Н.В. та ін.

Актуальність роботи. В умовах трансформації туристичного ринку, гостро постає проблема ефективності управління розвитком підприємств сфери туристичного бізнесу, забезпечення відповідного рівня якості та конкурентоспроможності туристичних послуг. Застосування методів побудови ефективної системи управління, сприяє розвитку туристичного підприємства, розширенню ринку споживачів туристичних послуг. Тому саме корпоративна культура – є підґрунтям згуртованості всього колективу, яка забезпечує ефективність управління туристичним підприємством.

Метою дослідження є розроблення заходів щодо удосконалення управління туристичним підприємством на засадах формування корпоративної культури.

Для досягнення мети, були поставлені такі завдання:

- розглянути науково-теоретичні основи формування корпоративної культури, визначити сутність корпоративної культури туристичного підприємства;
- визначити фактори, що впливають на формування корпоративної

культури туристичного підприємства;

- проаналізувати науково – методичні підходи до формування корпоративної культури підприємства;

- надати загальну характеристику туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур»

- проаналізувати економічну діяльність туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур»;

- провести діагностику зовнішнього середовища туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур»;

- визначити пріоритетні напрямки формування корпоративної культури туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур»;

- сформувати рекомендації щодо удосконалення управління туристичним підприємством ТОВ «Селезньов Тур» на підґрунті концепції лідерства;

- запропонувати заходи щодо формування кадрового потенціалу туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур».

Об'єктом дослідження є процес формування корпоративної культури туристичних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних положень щодо удосконалення управління туристичним підприємством на засадах формування корпоративної культури.

Теоретико-методологічною базою дослідження є наукові концепції, що представлені в монографічних дослідженнях, працях вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері туризму, економіки та менеджменту, які пов'язані з формуванням корпоративної культури, статистичні матеріали, матеріали періодичних та спеціалізованих видань, а також результати власних спостережень.

Методи дослідження. За основу дослідження взято діалектичний підхід до вивчення економічних і соціальних явищ, який передбачає виявлення закономірностей, тенденцій та взаємозалежності їхнього розвитку, загальнонаукові методи і прийоми досліджень: PESTEL- та STEEPLE-

аналіз; групування методів оцінки корпоративної культури; табличне та графічне зображення даних підприємства; факторний та порівняльні аналізи.

Обсяг і структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг роботи становить 112 сторінок. Основний її зміст викладено на 106 сторінках. Робота містить 20 таблиць та 16 рисунків, список використаних джерел із 66 найменувань, 3 додатків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Окремі результати дослідження були представлені у науковій статті на тему «Формування корпоративної культури туристичного підприємства» в електронному науково-практичному фаховому виданні «Інфраструктура ринку», випуск №24, 2018 р. та опублікована на офіційному сайті журналу – <http://www.market-infr.od.ua>.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз проблем щодо удосконалення управління туристичним підприємством на засадах формування корпоративної культури показав, що саме корпоративна культура туроператора дає можливість досягнення поставлених раніше стратегічних цілей і актуальних завдань, є основою згуртованості всього колективу.

1. У роботі було розглянуто науково-теоретичні основи формування корпоративної культури на туристичному підприємстві, підходи щодо визначення понять «корпоративна культура», «культура підприємства» та «організаційна культура», фактори, які впливають на формування корпоративної культури туристичного підприємства, механізм формування корпоративної культури та методи дослідження корпоративної культури.

2. Наведено загальна характеристика туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур», охарактеризовано вид діяльності підприємства як туроператора. Проаналізована організаційна структура підприємства ТОВ «Селезньов Тур» та виявлено, що вона є раціональною для туроператора.

3. Здійснено аналіз економічної діяльності туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур», за результатами якого виявлено, що підприємство отримує прибуток та є тенденція до його збільшення. Але збільшуються і загальні витрати. У підприємства є резерви щодо зменшення управлінських витрат.

4. Проведено діагностику зовнішнього середовища туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур», аналіз макросередовища ТОВ «Селезньов Тур» за допомогою методики PESTELE – та STEEPLE- аналізу. Також була розглянута кількісна оцінка впливу аналізованих факторів. Загальна реакція підприємства на дію всієї сукупності факторів, складає 3,377 балів, тобто вона є вище середнього рівня. Для діагностики стану діяльності підприємства на цільовому сегменту ринку, складено морфологічну карту ТОВ «Селезньов Тур», та виявлено дві групи споживачів: «Група з середнім доходом» та «Група

з високим доходом». За результатами діагностики виявлена проблема підприємства щодо зменшення кількості обслугованих туристів підприємством.

5. Для удосконалення управління туристичним підприємством на засадах формування корпоративної культури, сформовано пріоритетні напрямки її розвитку. Визначено тип корпоративної культури та виявлено, що підприємство орієнтується на такий тип культури, як «культура великої сім'ї», а далі має перспективи до розвитку моделі корпоративне-управлінської культури «колегіальність». На підставі цього запропонована модель формування корпоративної культури туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур».

6. Розроблено рекомендації щодо удосконалення управління туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур» на підґрунті концепції лідерства, а саме, повної реалізації лідерських якостей керівників туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур». За результатами дослідження було виявлено, що директор підприємства наділений найвищими лідерськими здібностями; фінансовий директор та начальник туристичного відділу наділені однаково середніми лідерськими здібностями.

7. Проведено оцінювання кадрового потенціалу ТОВ «Селезньов Тур» за біографічними характеристиками та запропоновано організаційні заходи щодо формування та управління кадровим потенціалом туристичного підприємства ТОВ «Селезньов Тур».

8. Доведено, що автоматизація бізнес-процесів на підприємстві ТОВ «Селезньов Тур» є необхідною умовою застосування інноваційних технологій ефективного управління. Для удосконалення управління туристичним підприємством на засадах формування корпоративної культури, рекомендовано впровадження продукту «Система зберігання даних Cisco NSS324D08-K9». Прогнозний розрахунок економічної ефективності витрат на впровадження продукту «Система зберігання даних Cisco NSS324D08-K9» показує, що прибуток за проектом становить 185096 грн, додатковий прибуток складає 18513 грн., а термін окупності складає 16 місяців.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гончаров С.М., Кушнір Н.Б. Тлумачний словник економіста: навч. посіб./за ред.. професора С.М. Гончарова.-Київ: «Центр учбової літератури».-2009 р.-263 с.
2. Корпоративна культура: конспект лекцій / Наукова бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський Національний університет ім. Василя Стефаника. - 2015 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://194.44.152.155/elib/local/820.pdf>
3. Phegan, Barry. Developing Your Company Culture. The Joy of Leadership. (A Handbook for Leaders and Managers). Berkeley. ContextPress, 1994.
4. Занковский А.Н. Организационная психология: нач.пос. для вузов специальности «Организационная психология» / А.Н. Занковский. / [2-ое изд.] – М.: Флинта: МПСИ, 2002. – 648 с.
5. Кох Р. Менеджмент и финансы от А до Я - СПб.: Издательство «Питер»,1999. - 496 с.
6. Спивак В.О. Организационная культура. – СПб: Издательский дом «Нева», 2004. – 221 с.
7. Рудинська О.В., Яроміч С.А., Молоткова І.О. Менеджмент. Теорія менеджменту. Організаційна поведінка. Корпоративний менеджмент / О. В. Рудінська, С.А. Яроміч, І.О. Молоткова. – Київ, Ельга– Ніка – Центр, 2002. – 336 с.
8. Базаров Т.Ю. Управление персоналом: учебник для вузов / под. ред. Т.Ю. Базарова, Б.Л. Еремина, Е.А. Аксеновой, П.В. Малиновского, Н.М. Малиновской. - М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1998. – 423 с.
9. Соловійова Р.П., Беляєв Є.Ю. Корпоративна культура / Корпоративна культура ХХІ століття: Зб. наукових праць / під заг. ред. Г.Л. Хаєта. Краматорськ, ДДМА, 2005 – 100 с.
10. Карло Ф.Б. Деловая стратегия: Пер. с англ. / науч. ред. В.А. Приписнов. – М.: Экономика, 1991. – 239 с.

- 11.Скрипичникова И.В. Корпоративная культура фирмы как объект организационного консультирования / И.В. Скрипичникова // Организационное консультирование как ресурс развития общества, государства, политики и бизнеса: Тезисы научно-практической конференции. – М.:РПО, 2005.
- 12.Кузьминов С.В. Управление КК организации с учетом национальных факторов / Автореферат диссертации на соискание ученой степени к.э.н.– Москва, 2003 – 26 с.
- 13.Злобин Н.С. Культура и общественный прогресс / Н.С. Злобин. – М.: Наука, 1980. – С. 57.
- 14.Кицак Т.Г. Формування корпоративної культури в процесі розвитку соціально-трудових відносин на підприємстві /Автореф. дис. к. ек. н. / Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – Київ, 2008. – 20 с.
- 15.Іванюта С.М., Іванюта В.Ф. Підприємництво та бізнес-культура: навч. пос. для студентів вищих навчальних закладів – К.: «Центр учбової літератури», 2007. – 288 с.
- 16.Виханский О.С., Наумов А.И. Менеджмент: ученик / О.С. Виханский, А.И. Наумов. – 5-е изд. Стереотипн. – М.: Магистр: ИНФРА-М, 2014. – 576 с.
- 17.Акер Д. Стратегическое рыночное управление – СПб: «Питер», 2002. – 487с.
- 18.Захарчин Г.М. Механізм формування організаційної культури машинобудівного підприємства: Монографія. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2009. – 276 с.
- 19.Мескон М., Альберт М., Хедуори Ф. Основы менеджмента: Пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702 с.
- 20.Deal T., Kennedy A. Corporate Cultures: The Rites and Rituals of Corporate Life, 1982, Addison-Wesley, Reading Mass. – P. 38; Edgar M. Shein. Organizational Culture and Leadership. – Jossey-Bass, San-Francisco, 1985. – P. 9.

21. Степанюк Т.В. Социальные факторы формирования и развития управленческой культуры в межнациональных компаниях: автореферат на диссертацию [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.stankin.ru/sciense/Stepanyk_Dissertation_Autoreferat.pdf
22. Антонова А.А. Корпоративная культура и управление персоналом туристской организации: учеб. пособие / под. ред. доцента Е.З. Герчиковой / Саратовский социально-экономический институт: Саратов, 2016 г. – 64 с.
23. Романюк І. А. Формування корпоративної культури та ділової репутації туристичних підприємств. [Електронний ресурс] / Науковий журнал «Економіка і менеджмент культури». – 2006. - №2 - Режим доступу: https://nakkkim.edu.ua/images/vidannya/Ekon_i_Management/EIM-2-2016.pdf
24. Куценко С.С. Формування корпоративної культури на підприємстві тур індустрії / Наук. керівник – Александрова С.А., канд. пед. наук, доцент. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/48242/1/ilovepdf_com-42-43.pdf
25. Євтухова Т.І. Корпоративна культура: навчально-методичний посібник / Т.І. Євтухова, Ю.В. Легенько, О.В. Родіонов, О.М. Руденко. – ДП «Укртехінформ» – Київ, 2013.
26. Куценко С.С. Формування корпоративної культури на підприємстві тур індустрії / Наук. керівник – Александрова С.А., канд. пед. наук, доцент. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://eprints.kname.edu.ua/48242/1/ilovepdf_com-42-43.pdf
27. Schein E.H. Organizational Culture // American psychologist. 1990. Vol. 45(1). P. 109-119
28. Захарчин Г.М., Любомудрова Н.П., Винничук Р.О., Смолінська Н.В. (2011) Корпоративна культура: навчальний посібник. URL: <http://nebotan.info/civilization.php>

- 29.Коротков Э.М.. Антикризисное управление / под ред. проф. Короткова Э.М. Часть III. 2010. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://textbooks.studio/management-antikrizisnoe-upravlenie/factoryi-proyavleniya-izmeneniya-korporativnoy-26398.html>
- 30.Нездоймінов С.Г., Гонцова В.В. Формування корпоративної культури туристичного підприємства [Електронний ресурс] / С.Г. Нездоймінов, В.В. Гонцова // Інфраструктура ринку. – 2018. -№24. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.market-infr.od.ua/24-2018>
- 31.Новіков Д.А. Теорія управління організаційними системами. - М .: Московський психолого-соціальний інститут, 2011, - С. 5-6.
- 32.Лисіков М.В. Поняття репрезентативної управлінської культури // Вісник ПАГС. 2010. - 172-177 с.
- 33.Шольц К. Організаційна культура: між ілюзією і реальністю / К. Шольц // Проблеми теорії і практики управління. - 1995. №3. С. 111
34. Овчаренко М.І, Червякова С.В. Методичне забезпечення оцінки стану корпоративної культури підприємства / Маркетинг і менеджмент інновацій, 2013, №2, с. 130 – 141. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2013_2_130_141.pdf
- 35.Слабко Я.Я. Соціальне дослідження рівня організаційної культури промислових підприємств Придніпровського регіону / Я.Я. Слабко // Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики. міжвузівський збірник наукових праць. – 2010. – № 44. – С. 256-262
- 36.Shein E. Organizational Psychology / E. Shein. – 3-rd edition. – London: Prentice-Hall, 2003.
- 37.Камерон К.Куинн Р. Диагностика и изменение организационной культуры / К. Камерон, Р. Куинн; пер. с англ.; под ред. И.В. Андреевой. – СПб. : Питер, 2001. – 320 с.
- 38.Овчаренко М.І. Корпоративна культура організації як економічна категорія: її сутність і зміст / М.І. Овчаренко // Збірник наукових праць «Економічний простір». – 2011. – № 52/2. –С. 250-259

39. O'Reilly C.A. People and organizational culture: A profile comparison approach to person organization fit / C.A. O'Reilly, J.A. Chatman, D.F. Caldwell // *Academy of Management Journal*. – 1991. – № 34(3). – P. 487-516.
40. Glaser S.R. Measuring and interpreting organizational culture / S.R. Glaser, S. Zamanou, K. Hacker // *Management Communication Quarterly*. – 1987. – № 1(2). – P. 173-198.
41. Соломанидина Т.О. Организационная культура компании / Т.О. Соломанидина // *Журнал «Управление персоналом»*. – 2003. – С.3.
42. Драчева Е.Л. Юликов Л.И. Менеджмент / Е.Л. Драчева, Л.И. Юликов: 2-ое изд., стер.. – М.: 2002. – 288 с.
43. Про затвердження Ліцензійних умов провадження туристичної діяльності від 11 листопада 2015 р. № 991 , м. Київ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-2015-%D0%BF>
44. Герасименко В.Г. Оцінка туристично-рекреаційного потенціалу регіону: монографія / В. Г. Герасименко, Г. К. Бедрядіна, С. С. Галасюк та інші / за заг. ред. В. Г. Герасименко. – Одеса: ОНЕУ, 2016. – 262 с.
45. POWERBRANDING. Лучшие инструменты стратегического анализа: PEST-анализ. [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<http://powerbranding.ru/biznes-analiz/pest/>
46. Центр Креативных Технологий: Метод «Диаграмма Исикавы». [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://www.inventech.ru/pub/methods/metod-0019/>
47. Гребінська С.І. Модель формування позитивної корпоративної культури у системі мотивації персоналу машинобудівного підприємства / С.І. Гребінська // Хмельницький національний університет: Вісник Хмельницького національного університету. – 2012. - №3., Т.1. - с. 80-84.

48. Башук Т.О. Доцільність формування корпоративної культури на підприємстві / Т.О. Башук, А.М. Жолудєва // Маркетингі менеджмент інновацій. – 2011. - №2. – С. 179-184.
49. Парыгин Б.Д. Руководство и лидерство / Под ред. Б.Д. Парыгина. — Л., 1973. — 143 с.
50. Минсберг Г. Действуй эффективно! Лучшая практика менеджмента / Г. Минсберг. — СПб.: Питер, 2011. — 288 с.
51. Дилтс Р., Диринг Э., Рассел Дж. Альфа Лидерство / Р. Дилтс, Э. Диринг, Дж. Рассел. — СПб.: ЕВРОЗНАК, 2004.— 256 с.
52. Психологическая энциклопедия. 2-ое изд. / Под ред. Р. Корсини, А. Ауербаха. — СПб.: Питер, 2006. — 1096 с.
53. Корнєв М.Н., Коваленко А.Б. Соціальна психологія: підручник / М.Н. Корнєв, А.Б. Коваленко. — К., 1995. — 304 с.
54. Інститут інтеграції навчання з виробництвом. Кафедра інтеграції навчання з виробництвом. Тест «Лідерство» (з ключем) та тест «Ефективність до лідерства» (з ключем). Електронний ресурс. - [Режим доступу]:
http://ininv.vntu.edu.ua/ukr/index.php?option=com_content&view=article&id=717:test-liderstvo&catid=41&Itemid=967
55. Шульга А. Ю. Методика формування кадрової стратегії на підприємстві на основі компонентів трудового потенціала / А. Ю. Шульга // Економіка розвитку. — 2004. — № 4 (36). — С. 66–69.
56. Сакун Л. В. Теорія і практика підготовки спеціалістів сфери туризму в розвинутих країнах світу: монографія / Л. В. Сакун. — К.: МАУП, 2004. — 214 с.
57. Оболонцева Л.В., Заїка Д.І. Кадровий потенціал як складова розвитку туристичного підприємства / Економічні науки:International Scientific Journal. — 2015. - №9. - с. 146-149.
58. Восток – Дніпро (Дніпропетровськ) / Товари та послуги / Мережеве обладнання / Системи зберігання даних / Система зберігання даних Cisco

NSS324D08-K9. Електронний ресурс. - [Режим доступу]:<https://www.vostok.dp.ua/ukr/catalog/net/nas/product.html?id=4197>

59. Давиденко І. В. Сучасні напрями стратегічного управління туристичним підприємством / І. В. Давиденко // Економічні студії. – Львів: ГО «Львівська економічна фундація», 2017.- №2 (15) – С. 23-27

60. Семенов В.Ф., Білега О.В. Механізм, інструменти і важелі забезпечення ефективного розвитку малого підприємництва в національній економіці України:[монографія]. Одеса: ОДАБА. 2014. – 214 с.

61. Семенов В. Ф. Управління регіональним розвитком туризму: навчальний посібник / В. Ф. Семенов, В. Г. Герасименко, Г. П. Горбань / за ред. В. Ф. Семенова. – Одеса–Сімферополь: ВД "АРІАЛ", 2011. – 225 с.

62. Хумарова Н.И. Формирование конкурентоспособных услуг в туристическом секторе рекреационной деятельности [Електронний ресурс] / Н.И. Хумарова // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2012. – № 3-4 (4-5). – С. 233-236. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>

63. Nezdoyminov S. Regional Trends of the Tourist Flow in Ukraine / S. Nezdoyminov, O. Shykina // International Journal of Innovative Studies in Sociology and Humanities. – 2016. - № 1 (1). – P. 12-18. С.14.

64. Галасюк С.С. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності: навчальний посібник / С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 178 с.

65. Герасименко В.Г. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / за заг. ред.. професора В.Г. Герасименка; авт. кол.: В.Г. Герасименко, С.С. Галасюк, С.Г. Нездоймінов, І.В. Давиденко [та ін.]. – Одеса: Астропринт, 2013. – 304 с.

66. Фінансові звіти підприємства ТОВ «Селезньов Тур» за 2015-2017 рр.